

Лекція №5

Тема: ІТАЛІЙСЬКІ САДИ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ

План:

1. *Загальні відомості про садово-паркове мистецтво епохи Відродження.*
2. *Головні особливості в плануванні*
3. *Використання рослин*
4. *Застосування Маф*
5. *Планувальна система італійського саду*

Література: Л[1,2,3,4,5]

Зміст:

1. Загальні відомості про СПГ епохи Відродження

Ранні капіталістичні відносини стали джерелом нової, антифеодальної, культури Відродження, яка зародилася у Італії і одержала в ній найбільш завершені риси (італійське Відродження датується XIV-XVI ст.). Італія перша в Європі почала впроваджувати досягнення античного світу, почала створювати нові, не менш прекрасні зразки духовної культури на основі античних.

Одним із основних моментів архітектури Відродження були відмова від каркасної конструкції готики і перехід на нову конструктивну систему, просту, економічну і досить гнучку, яка багато в чому полегшувала працю архітекторів. Це була система споруд з цегляними стінами і склепіннями, в яких часто використовувалося дерево.

Рис. 7 Партери епохи Відродження

У цей період зароджуються ідеї “ідеального міста”. Наприклад, “ідеальне місто” Сфорцінда Філарете (XV ст.) має в плані восьмикутну

зірку. По восьми головних радіальних вулицях передбачалися судоходні канали. Озеленені вулиці завширшки 25 м обрамовувалися вздовж каналів галереями. В'їзд колісного транспорту в центральну частину міста заборонявся. В центрі міста розташовувалась велика водойма, оточена палацами, собором, різними установами. Водойма, крім естетичного, мала й утилітарне значення: забезпечувала місто водою.

Епоха Відродження тривала всього два століття і включала три періоди: раннє Відродження (XIV-XV ст.), Високе Відродження (друга половина XV ст.) і пізнє Відродження (XVI ст.). Італійський сад як цілісний художній витвір, поєднавши в собі історичний досвід (стародавні Греція і Рим), природно-кліматичні особливості (рельєф, клімат, рослинність, вода) і національний характер (темперамент, глибоке відчуття краси).

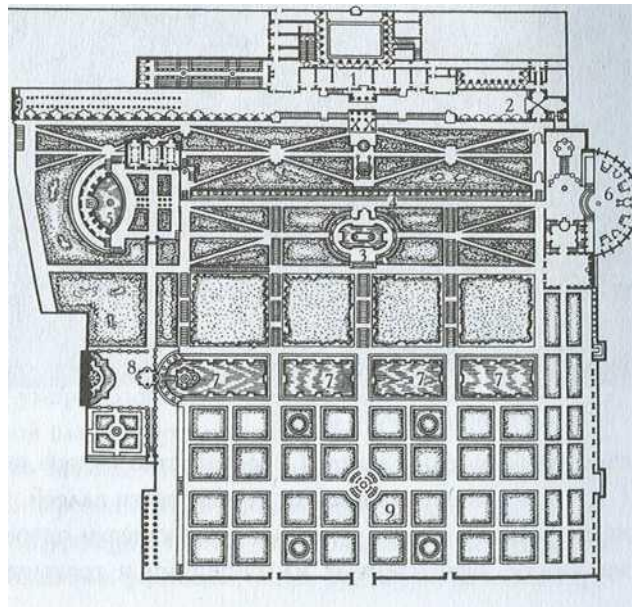

Рис. 8 Вілла д'Есте, 1 — палац; 2 — верхня терраса; 3 — фонтан «Дракон»; 4 — «алея ста фонтанів»; 5 — фонтан «Сівілла»; 6 — площа «Славний Рим»; 7 — водяний партер; 8 — «Водяний орган»; 9 — партер

Проте Відродження почалося не з Риму — колиски античної культури, а з Флоренції, яка в умовах сеньйорії (тиранії) роду Медічі досягла не лише економічного, але й духовного розквіту. В XIV-XVI ст. Флоренція — центр італійського Відродження. **Видатними діячами Відродження були Данте, Петрарка, Боккаччо, Данателло, Леонардо да Вінчі, Мікеланджело, Макіавеллі, які жили у Флоренції.**

Потрібний був досвід створення саду, а його мав Петрарка – родоначальник гуманістичної культури Відродження. Петрарка був добре ознайомлений із практикою монастирського садівництва і мав власні сади, вважаючи їх джерелом радості. Петрарка одним з перших сучасників раннього Відродження звернувся до засад античного садово-паркового мистецтва, його вплив на становлення садів Медичі не викликає сумнівів.

2. Головні особливості в плануванні

Крутий горбистий рельєф, як і в добу стародавнього Риму, диктує терасування схилів. Тому тут бачимо тераси у вигляді підпірних стін, які облицьовуються каменем, прикрашаються нішами, гротами, скульптурою і увінчуються балюстрадами. Тераси зв'язуються між собою багато оздобленими сходами, які згодом, у часи пізнього Відродження, будуть включені в осьову композицію саду. В садах Ренесансу створювали нерухомі видові точки, звідки відвідувач саду міг милуватися перспективами, що перед ним відкривалися.

Особливе місце відводиться воді, яка трубами подається в різні куточки саду і виступає на поверхню у вигляді водоспадів, каскадів, фонтанів, розливається в плоскі басейни, викликаючи захоплення і почуття радості.

3. Використання рослин

В алейних посадках довговічні і ширококронні дуб і платан, а деколи й кипарис, який частіше використовують для створення куліс. Зелені стіни формують із дерев і чагарників, які добре стрижуться (лавр, самшит, мирт). Для створення візерункових бордюрів і арабесок на партерах використовують самшит. Широко застосовують новий прийом - боскет - замкнутий стриженою огорожею простір, який всередині оформляється регулярно чи вільною посадкою дерев і чагарників.

У посадках використовують листяні - ільм, тополю, каштан їстівний, а також плодові дерева і маслини. Групи частіше створюють з хвойних - сосни італійської та кипарису. Перголи оформлюють виноградом, розами, плющем. У декоративних вазах, в основному, експонували цитрусові.

Багатим був асортимент квіткових, серед них багато цибулькових (тюльпани, нарциси, гіацинти), а також ірис, лілію, гвоздики, фіалки. В квітковому оформленні дотримувались стриманості, продуманості композицій.

4. Застосування Маф

У садово-паркові композиції включали античну скульптуру. Підбір античних скульптур за змістом був більш-менш випадковим, але вони не були суто формальною прикрасою: вони створювали історичну перспективу, вкрай важливу для епохи Ренесансу і наступного Бароко. Ця антична скульптура служила містком між минулим і майбутнім.

Типові для італійських садів риси досить часто видозмінювалися залежно від конкретних умов місцевості і особистих смаків замовника.

Основним типом саду в Італії часів раннього Ренесансу був сад вілли. Спочатку це був лише скромний сад прибудинкової ферми (1 га), який пізніше перетворився в пишний парковий ансамбль при палаці або замиській резиденції (35 га).

5. Регулярна композиція будувалася на основі таких принципів:

- *єдності ансамблю вілли і саду;*
- *стриманої монументальності (раціональні і гармонійні пропорції);*
- *послідовності (анфіладності);*
- *строгої організованості;*
- *спокою і врівноваженості;*
- *чіткості плану (квадрат, круг);*
- *організація повздожніх (уздовж схилів), а потім і глибинних (поперек схилу) перспектив;*
- *створення різноманітних театральних ефектів;*
- *підкреслення наступності з античним світом.*

6. Планувальна система італійського саду формувалася таким чином:

- на терасованому схилі, в його різних частинах - на вершині, в середній частині чи в підніжжі - розташовувався будинок. **Будинок був планувальною домінантою, на яку й орієнтувалась головна композиційна вісь;**

- сад мав **яскраво виражену осьову побудову.** Головна повздожна вісь проходить поперек терас. Перпендикулярно до неї спрямовані поперечні осі. Композиційні вузли - будинок, фонтан, партер та інші архітектурні споруди – розташовувалися на цих осях, на їх перетині або завершенні;

- **основна частина саду була зайнята насадженнями в боскетах,** які давали тінь та обрамляли внутрішні перспективи і вузли, акцентували їх декоративні елементи;

- **партери розташовувалися на головній осі і, залежно від рельєфу, або безпосередньо перед будинком, або в підніжжі схилу. Партер являв собою плоский сад. Він був немовби продовженням будинку, оформлявся квітниками або арабесками із стриженого самшиту, прикрашався фонтанами і скульптурою. Часто на партерах влаштовувалися альтанки, трельяжі, перголи;**

- **плоска частина саду часто замикалася напівкруглою стіною із каменю чи рослин і звичайно закінчувалася ступінчасто оформленим відкосом. Такий прийом одержав назву амфітеатру.**

- **типовий елемент - так званий “секретний сад” - ізольована ділянка для тихого відпочинку;**

Такі принципи були покладені в основу при створенні у XVI ст. знаменитих садів вілл Капрарола, Ланте, д'Есте.

